

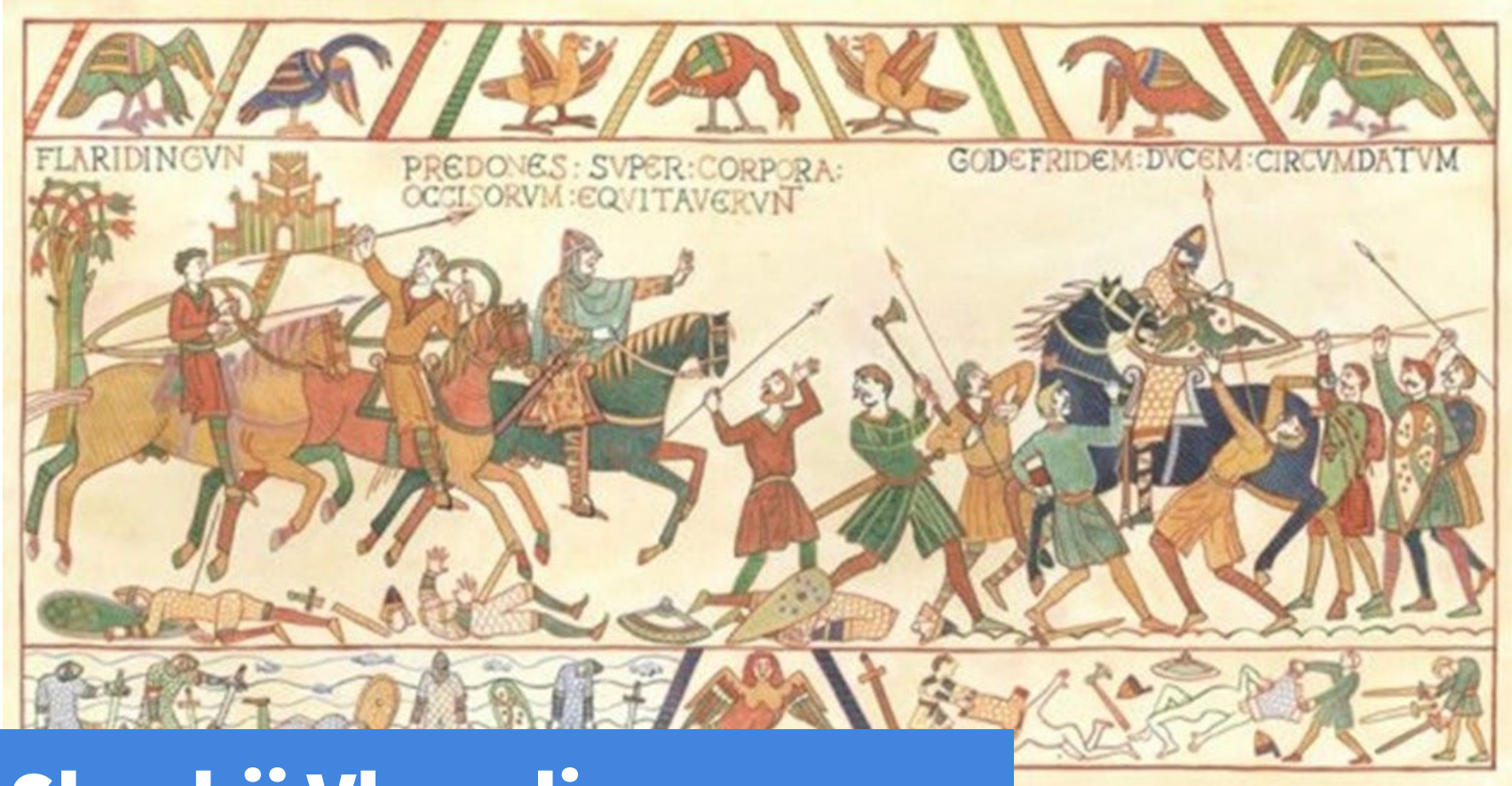
HET NIEUWS VAN TOEN

familiae de nostris

2023

www.twa2.nl

EDITIE 17

Slag bij Vlaardingen

De keizerlijke ridders op hun paarden leggen het af tegen de boeren. Tweede deel van een vierluik door: John Rabou 2008

MARCHIEN DEN HARTOG DEEL 2

Dirk verlaat de Hofdag voortijdig en maakt zich klaar voor wat komen gaat.

En zo klauteren op 29 juli 1018 zo'n duizend goed uitgeruste vechtersbazen moeizaam van boord. Ze zijn gewend om te paard het gevecht in te gaan. Nu zinken ze met hun zware wapenrusting weg in de modder. Een halve kilometer drassig kweldergebied moeten ze overbruggen naar de burcht waar Dirk zich verschanst heeft. Ze vermoeden niet dat de Friese boeren zich hebben verstopt achter bosjes en dijkes.

Over wat er dan gebeurt bestaan verschillende lezingen. In elk geval breekt er paniek uit onder de soldaten. Door een verrassingsaanval van Dirks mannen, die zich schuilhouden langs de route? Godfried zelf is al gevlucht, wordt er geroepen, en massaal rennen de keizerlijke troepen terug naar de schepen. Wadend door het water zijn ze een gewillige prooi voor de boeren.

Die ontberen een zware uitrusting, maar zijn er niet minder fanatiek om – ze verdedigen immers huis en haard. Met hun werpspiesen maken ze de ene na de andere tegenstander af. Tot grote verontwaardiging van Alpertus worden die, halfdood hangend in de modder, uitgekleeft en beroofd. Bisschop Adelbold heeft de benen genomen, maar bij de burcht vecht ijzervreter Godfried dapper door. Totdat graaf Dirk zijn tegenstander gevangen neemt.

Bedroefd moet Albertus van Metz constateren dat de 'rovers' hun terechte straf niet hebben gekregen. De Vlaardingers, die – zo blijkt uit hun skeletten – wel van een hapje en een drankje hielden, zullen uitbundig op de overwinning hebben gedronken.

Dirk laat Godfried vrij snel gaan, maar wordt na dit succes met rust gelaten.

In de loop van de eeuw volgen nog wat akkefietjes tussen zijn nazaten en de keizer of bisschop van dienst, culminerend in de zogenoemde toiletmoord van 1076. Daarbij wordt hertog Godfried met de Bult zittend op een overhangende wc in zijn achterste geprikt. Zijn dood maakt voor Dirk V de weg vrij om 'Hollant' te heroveren.

Want zo zal het graafschap vanaf 1101 heten. En in de eeuwen die volgen groeit dat gebied uit van een dunbevolkt moeras tot een economische macht van betekenis. In de zestiende-eeuwse Opstand tegen de Spaanse koning speelt het een centrale rol. En dan ontstaat het embryonale Nederland, dat door de massale ontginningen van het veen het herkenbare landschap van weiden, sloten en dijkes heeft aangenomen.

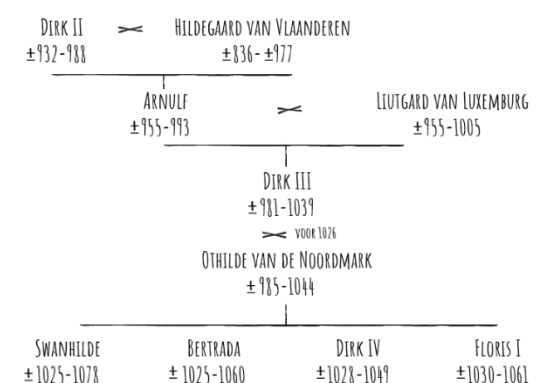

Hoewel Vlaardingen in 1273 stadsrechten heeft gekregen is het tegen die tijd de kleinste stad van Holland, waar de graven zich niet meer laten zien. En Dirk III kwijnt weg in een uit het hoofd te leren rijtje namen. Maar je zou kunnen zeggen dat bij dat kleine slagje, op die paar hectare moerasgrond, van een luttele 1000 tegen 500 man, de opmars van Holland is begonnen. Een prima reden voor een feestje.

Gevolgen van de Slag bij Vlaardingen

Na de Slag bij Vlaardingen kon Dirk III zijn graafschap West-Frisia gewoon eigenmachtig blijven besturen. De keizer liet hem voortaan met rust, ook omdat dit een voorwaarde was van Dirk III in ruil voor de vrijlating van de gevangengenomen hertog. Wel vond in 1025 nog een kleinschalig gevecht plaats, de Slag bij Bodegraven, tussen Dirk III en de bisschop van Utrecht. Maar ook hier wist graaf Dirk III stand te houden en een nederlaag af te wenden.

Hierna bleef het rustig en zag Dirk III nog kans om een bedevaart naar het Heilige Land te maken. Uiteindelijk stierf Dirk III in 1039, hij was toen 57 of 58 jaar oud.

Voorouders en kinderen van Dirk en Othilde

Even voorstellen: Antje Sijbes Boersma 1836-1929

ROLAND

Antje, mijn betoevergrootmoeder, wordt op 27 juni 1836 geboren in Ee. De burgerlijkstand vermeld op de geboorteakte, van 30 juni: *Ouders woonachtig te Ee.*

Antje is de dochter van Sijbe Boersma (ten tijde van haar geboorte boerenknecht en later kastelein te Ee) en Catharina Jans Kinnema. De ouders van Antje krijgen 8 kinderen, Antje is het derde kind en het eerste meisje. Voordat Antje werd geboren was haar oudste broer reeds overleden (Hylke geboren 18 augustus 1831 en overleden op 26 maart 1834.)

Antje trouwt in Metslawier op 11 juni 1857 met Jan Piers de Graaf, koopman, geboren te Sijbrandahuis. Antje is dan 20 jaar en Jan 28 jaar. Ze gaan in Hantum wonen, de plaats waar ook al hun kinderen zullen worden geboren.

Antje en Jan krijgen 10 kinderen: Pier de Graaf, geboren op 30 december 1858; Sybe de Graaf, geboren op 21 december 1860; Adriaantje de Graaf, geboren op 6 december 1862; Jan de Graaf, geboren op 6 november 1864, *ouders*

woonachtig te Hantum; Jacob de Graaf, geboren op 24 september 1866; Pier de Graaf, geboren op 14 december 1868; Hylke de Graaf, geboren op 13 mei 1871; Auke de Graaf, geboren op 8 juli 1873; Catharina de Graaf, geboren op 28 januari 1876 en Romkje de Graaf, geboren op 19 mei 1878.

Op 27 maart 1868 overlijdt op negenjarige leeftijd hun zoon Pier Jans, Antje is dan 31 en net weer zwanger, het kind dat wordt geboren op 14 december van dat jaar krijgt de naam van zijn overleden broer: Pier Jans.

Op 2 juli 1890, Antje is dan 54 jaar, wordt in Terneuzen haar eerste kleinkind Jan Jacobus de Graaf geboren.

Op 3 oktober 1891 wordt kleinzoon Willem Onno de Graaf geboren, 7 oktober 1892 kleindochter Adriana Helena de Graaf en op 27 mei 1894 kleinzoon Sijbe Auke de Graaf geboren, allen in Terneuzen.

Op 21 augustus 1896 wordt te Hantumhuizen kleinzoon Jan Willem de Graaf geboren, gevolgd door op 8 augustus 1898 kleinzoon Willem de Graaf, op 28 juni 1900 kleindochter Antje de Graaf, mijn grootmoeder. Op 29 januari 1902 kleindochter Adriaantje de Graaf en op 5 december 1903 haar kleinzoon Yme de Graaf, allen te Hantumhuizen.

Voorouders en kinderen

HYLKE PIETERS BOERSMA x ROMKJEN SIJBES JANSMA

SIJBE HIJLKES BOERSMA x CATHARINA JANS KINNEMA

JAN PIERS DE GRAAF x ANTJE SIJBES BOERSMA

PIER JANS SYBE JANS ADRIAANTJE JANS

JAN JANS JACOB JANS PIER JANS

HYLKE JANS AUKE JANS CATHARINA JANS

ROMKJE JANS

Ook in 1907 moeten Antje en Jan afscheid nemen van een zoon Jacob Jans de Graaf, die op 21 september 1907 komt te overlijden die, op drie dagen na, 34 jaar is.

Op 18 juli 1910 worden in Hantumhuizen haar kleindochters Aukje en Catharina de Graaf geboren en op 16 juli 1912 kleinzoon Jacob de Graaf.

Op 13 augustus 1912, komt haar echtgenoot, 83 jaar oud, te overlijden.

Op 28 september wordt er aangifte gedaan van het feit dat op 27 september 1929, om vijf uur 's middags Antje op 93 jarige leeftijd, in Ee, is overleden.

De oorlogsperiode

AREND HORJUS

Toen de Duitsers Nederland binnen vielen moesten wij evacueren omdat Makkum in de frontlinie lag. Met het scheepje van omke Folkert gingen wij over het IJsselmeer naar Workum.

Toen wij langs de Makkummerwaard voeren, zagen wij de mensen langs de zeedijk lopen met karren en kinderwagens beladen met huisraad. Mijn omke Klaas ging met de bakfiets.

In Workum was het smoordruk met al die vluchtelingen en daarom voeren wij naar Bolsward. Van de gemeente kregen wij daar een huis toegewezen dat net voor die tijd was leeg gekomen.

Wij sjouwden de spullen die wij uit Makkum meegenomen hadden uit het schip in dat huis. De omwonende deden erg vijandig en staken geen hand uit om te helpen. Later kwam de aap uit de mouw. Het huis was toegewezen aan kennissen en nu kwamen wij er in.

Toen wij vertelden dat wij vluchtelingen uit Makkum waren en er maar tijdelijk woonden veranderde alles bij toverslag. De een kwam met dit aansjouwen en van een ander konden wij dat wel lenen.

Wij zijn er 3 á 4 dagen gebleven en konden toen weer terug naar Makkum.

Bij onze terug komst stonden de Duitse paarden en wagens langs de Turfmarkt. De Duitse soldaten waren de eerste tijd ontzettend vriendelijk en deden geen mens kwaad en gaven geen overlast.

Velen geloofden het verhaaltje van de Duitsers dat de Engelsen van plan waren om Nederland binnen te vallen en dat ze daarom in Nederland waren. De Engelsen waren bij velen niet geliefd vanwege de Boerenoorlog. Veel Nederlanders waren het nog niet vergeten dat de Engelsen oorlog hadden gevoerd tegen de Zuidafrikaanse boeren.

In Juni 1941 kregen wij een persoonsbewijs dat je altijd bij je moest hebben om je te identificeren bij aanhouding. In de herfst van 1942 kreeg ik een oproep om mij te laten keuren voor de Arbeidsdienst.

Een NSB dokter in Joure deed de keuring en alles wat niet al te wrak was werd goed gekeurd.

Na de keuring kreeg je bericht wanneer en waar je je moest melden. Kwam je niet dan werd de veldwachter gestuurd om je op te halen. Voordat de politie kwam was ik al vertrokken. Ik had al een onderduik adres gekregen bij Lourens Lutgendorf in Uchelen bij Apeldoorn.

Omdat je nog helemaal geen ervaring had met het onderduiken (wij kenden eigenlijk niemand die dat ging doen of deed) was je bang dat ze je overal zouden zoeken. Mijn zuster Anne had kennissen in Amsterdam (Elzinga een oude vriend van mijn vader). Via Stavoren en Enkhuizen ben ik met Anne naar Amsterdam gereisd. Daar zijn we een nacht gebleven en de volgende dag doorgereisd naar Uchelen. In Uchelen ben ik een halfjaar gebleven.

Met Frits Hiemstra uit Skuzum die daar in de buurt ook onder gedoken was (onze Anne had hem daar ook heen gebracht) ging ik 's avonds vaak de bossen in. Omdat in Makkum langzamerhand ook veel meer onderduikers kwamen en er geen razzia's plaatsvonden, ben ik na een halfjaar op een fiets op kussie banden terug gegaan naar Makkum.

Slag bij Soissons 15 juni 923

Van links naar rechts: Slag bij Soissons - Karel de Eenvoudige gevangengezet - Rudolf gekroond tot koning

De Slag bij Soissons vond plaats op 15 juni 923 tussen een alliantie van Frankische opstandige edelen onder leiding van Robert I [directe voorouder 36 generaties], die het jaar daarvoor tot koning werd gekozen in een vergadering, en een leger bestaande uit Lotharingen, Noormannen en Karolingische troepen onder het bevel van koning Karel III.

De slag vond plaats bij Soissons, nabij Aisne. Robert werd gedood, maar zijn leger won de oorlog.

Karel werd gevangengenomen door Herbert II van Vermandois [directe voorouder 35 generaties en schoonzoon van Robert I] en gevangen gehouden tot aan zijn dood in 929.

Rudolf, hertog van Bourgondië, Roberts schoonzoon, volgde hem op als heerser van West-Francië.

Na de dood van Karel de Grote begon het Karolingische koninklijke gezag af te nemen als gevolg van de constante invasies van de Vikingen, burgeroorlogen en conflicten met vazallen, voornamelijk de Robertianen.

Vanaf het begin was de politieke situatie van Karels regering fragiel. De Frankische adel was niet bereid zijn gezag te aanvaarden. Een van zijn weinige bondgenoten was Boudewijn II van Vlaanderen. Karels pogingen om de Karolingische macht over Lotharingen, het thuisland van zijn voorouders en eerste vrouw Frederonne, te herstellen, leidden ertoe dat hij in 911 tot koning van Lotharingen werd gekozen en tot een belangenconflict met de lokale adel zoals Gilbert van Lotharingen.

Na 918 begon de aristocratie van West-Francië te laten zien dat ze het niet eens was met het bestuur van Karel. De belangrijkste reden was de toenemende macht van Hagano, een

Lotharingische edelman die de favoriete raadgever van de koning was. In 920 ontvoerde een groep Frankische edelen onder leiding van Robert, broer van de vorige koning Odo, Karel. Ze probeerden hem te dwingen Hagano te ontslaan, maar aartsbisschop Herveus van Reims overtuigde de opstandelingen om de koning te bevrijden.

In 922 brak de militaire opstand van de Frankische magnaten uit. Karel had bij zijn tante Rothilde, dochter van Karel II de Kale, het voordeel van de abdij van Chelles weggehaald en overgedragen aan graaf Haganon. Deze daad had direct invloed op de belangen van de Robertianen, aangezien Rothilde de schoonmoeder was van Roberts zoon, Hugo de Grote.

In een vergadering in Soissons op 29 juni zetten de opstandige edelen Karel af en kozen Robert tot hun koning. Aartsbisschop Walter van Sens kroonde hem de volgende dag in in St. Remy bij Reims.

‘Tukker’

Geuzenaam of scheldwoord

Roland de Jong

Uit mijn jeugd, geboren en getogen in Hngelo, kan ik mij niet herinneren dat het woord ‘tukker’ in positieve zin werd gebruikt. Tukker stond voor mij gelijk aan een ‘boerenpummel.’ Ik zelf had er dan ook niets mee, ik was gewoon een ‘Twent’ of liever nog gewoon een Hengeloër.

‘Neger’ is een belediging. Het komt namelijk van het Latijnse niger en dat betekent letterlijk ‘glanzend zwart’. En dat is een belediging.

‘Tukker’ is geen belediging. Tukker betekent letterlijk ‘domme heikneuter’.

Aldus Herman Finkers tijdens de VARA oudejaarsconferentie op 31 december 2015.

Een populaire etymologische uitleg, van het woord ‘tukker’ is volgens veel taalkundigen het meest voor de hand liggend.

In Oost-Nederland leefde op de heide een bijzonder vogeltje, dat bekendstond als de kneu of heikneuter. In vakjargon heette dit vogeltje Fringilla of ook wel Acanthis Cannabina. Een prachtige naam, maar ‘Kneu’ is natuurlijk iets gemakkelijker uit te spreken.

Het betrof een vinkensoort die in Oost-Nederland zelf ‘tukker’ genoemd werd. De relatie met heikneuters is snel gelegd: feitelijk betekent Tukker ‘heikneuter’, een term die ook wel spottend gebruikt wordt voor boerenpummel, een op de heide levend keuterboertje.

Reeds omstreeks 1900 werd de term, met name door Twenten van katholieke huize dankbaar gebruikt als geuzenaam.

Omstreeks of kort na de Tweede Wereldoorlog stelde de onderzoeker dr. Herman L. Bezoen (1908-1953) in het artikel ‘Tukker: voor de Twent een geuzenaam’ (1949) het volgende:

...omstreeks 1900 was ‘Tukkers’ voor de jongens uit Twente reeds populair op de katholieke seminaria. Trouwens ook nu nog zijn het de katholieke Twenten die zich gaarne zo noemen, al wordt de naam ook in de overige delen van Twente steeds gewoner.

Ik woon al heel lang niet meer in het land tussen Dinkel en Regge, Twente, en de meeste voorouders, van mij, zijn afkomstig uit Friesland, toch voel ik mij altijd nog steeds een Twent en als het moet ook Tukker.

Willem I 'Langzwaard' van Normandië

Guillaume Longue-Épée (ca. 907-942)

ROLAND DE JONG

Nog een van mijn voorouders, 34 generaties terug.

Willem I van Normandië, bekend als Willem Langzwaard, of in het Oudnoors Viljálmr Langspjót, was de zoon van Rollo en Poppa van Bayeux. Hij was Jarl van de Noormannen van de Seine en graaf van Rouen, wordt hij beschouwd als de tweede hertog van Normandië, zelfs als de titel van hertog pas in de elfde eeuw algemeen in gebruik kwam.

Een gedicht, La Complainte de Guillaume Longue Épée [*de klaagzang van Willem Langzwaard*], geschreven kort na de dood van Willem Langzwaard, onthult dat hij in het buitenland werd geboren uit een christelijke moeder en een vader die nog steeds heidens was.

'Hier geboren in de overzeese wereld vader, in de dwaling van de heidenen door ook overgedragen aan de overgebleven moeder het heilige geloof werd weggespoeld door de golf.'

De laatste, Rollo, was op dat moment niet de Jarl van het toekomstige Normandië. Hij was nog steeds een Vikinghoofd dat over de zeeën zwierf op zoek naar wat land om te plunderen.

Nadat Rollo zich na het Verdrag van Saint-Clair-sur-Epte [911 Rollo werd de eerste hertog van Normandië in ruil voor zijn loyaliteit aan Karel III], door koning Karel de Eenvoudige in Neustrië had gevestigd, werd Willem de natuurlijke erfgenaam van dit gebied.

Dudo van Saint-Quentin [965-voor 1043) was een Frankisch historicus] legt uit dat Rollo rond 927 niet meer in een staat was om te regeren. Een vergadering van Noormannen en Bretons koos Willem als hun hoofd.

Nauwelijks verkozen beval hij zichzelf aan bij koning Karel de Eenvoudige.

Het staat buiten kijf dat Willem een ware christen was in tegenstelling tot zijn vader. Na 935 huwde hij in een christelijk huwelijk met Liégarde, dochter van graaf Herbert II van Vermandois. De jarl deed verschillende schenkingen aan de kanunniken van Mont-Saint-Michel en restaureerde de abdij van Jumièges, waar hij overwoog met pensioen te gaan.

Rond 931 maakte een deel van Bretagne, bezet door de Vikingen van de Loire, een periode van instabiliteit door. De Bretons kwamen in opstand tegen de bezetters. Willem gesteund door de Noormannen van de Loire viel Bretagne binnen. De Bretonse leiders Alain "Barbe-Torte" en Juhel Bérenger van Rennes werden verslagen.

Rond 934 werd Willem geconfronteerd met een opstand van Noormannen onder bevel van Rioulf (Herjólf), graaf van Cotentin en Évrecin. De geografische oorsprong van de opstand blijft onzeker. Willem de Jumièges

spreekt van "het binnenland van Normandië". De twaalfde-eeuwse kroniekschrijver Orderic Vital schrijft dat Rioulf uit Evrecin kwam, terwijl Lucien Musset denkt dat de opstandige Noormannen uit het Westen zijn vertrokken. De Jarl werd zijn Frankische afkomst (via zijn moeder) en zijn te gunstige voor de Franken verweten.

Rioulf leidde de rebellen tot aan de muren van Rouen, in een vallei bij Mont Riboudet, waar hij met superieure troepen zijn kamp opsloeg. Willem, die de stad had verlaten met zijn aanhangers, Anslech of Ansketil (Hancelot), Bernard de Deen en Bothon, graaf van Bessin, hadden zich gevestigd op een heuvel genaamd Mont-aux-Malades. Willem, met de steun van een cavalerie in Franse harnassen, viel het Cotentin-leger onmiddellijk aan en verpletterde zijn tegenstanders.

Samen met Arnulf van Vlaanderen, Herbert II van Vermandois en Hugo de Grote maakte Willem deel uit van de kleine groep prinses die een prominente rol speelden in het noorden van het koninkrijk. Soms bondgenoten, soms vijanden, ze steunden of verzetten zich tegen de koning.

In 935 huwde de Jarl door een christelijk huwelijk met Liutgarde van Vermandois, dochter van Herbert II, graaf van Vermandois. In 936 bleek volgens Dudo de Saint-Quentin de Normandische steun doorslaggevend bij het herstel van de Karolingische pretendent Lodewijk van Outremer op de troon van Francia. Aan de andere kant koos Willem in 940 de kant van Hugo de Grote, hertog van de Franken en Herbert II van Vermandois tegen de koning en Arnulf van Vlaanderen. Hij assisteerde hen bij de belegeringen van Reims en Laon, totdat er een akkoord werd bereikt met Lodewijk d'Outremer (Lodewijk IV bijgenaamd van Overzee.)

De toestand van de betrekkingen tussen Normandië en Vlaanderen was aan het veranderen. In 925, toen Rollo nog de Jarl van de Noormannen was, had

Arnulf I het fort van Eu. Maar in 939 zwoeren hij en Willem samen een eed aan koning Otto van Duitsland tegen de koning der Franken. In 938/939 deed Herluin, graaf van Montreuil, nadat hij zijn stad Montreuil had verloren, ingenomen door Arnulf I, graaf van Vlaanderen (en Artesië), een beroep op Willem Langzwaard. De Noormannen grepen uiteindelijk in. Volgens de historici Richer van Reims en Dudon van Saint-Quentin vocht de Jarl van Rouen er persoonlijk.

Montreuil werd in 939 heroverd. Nadat hij zijn bezittingen had teruggekregen, bracht Herluin hulde van trouw aan Willem. De Noormannen beheersten zo maritiem Picardië en dwarsboonden zo de uitbreiding van het Vlaamse vorstendom naar het zuiden.

De Montreuil-affaire kan het tragische einde van Willem in december 942 verklaren. Deze laatste werd door Arnoul van Vlaanderen uitgenodigd voor een gesprek, beraamd door de belangrijkste Frankische vorsten, vijandig tegenover de opkomst van Normandië, onder het voorwendsel van een overeenkomst, in een plaats genaamd Picquigny. Zodra de twee prinses op een eiland in de Somme vrede hadden gesloten, werd hij op verraderlijke wijze vermoord, waarschijnlijk door Boudewijn, zoon van de graaf van Kamerijk, op bevel van Arnulf I [zie afbeelding.]

Zijn volgelingen vonden zijn lichaam terug. Hij werd begraven in de kathedraal van Rouen.